

Še nenatisnjen sonet Prešérnov.

V deželnem muzeji „Rudolfinu“ v Ljubljani se hrani na drobnem lističi Prešérnov sonet z naslovom „*Mihu Kastelcu*.“ Ker ta sonet — vsaj kolikor je mēni znano — nikjer še ni bil objavljen, naj ga tukaj priobčim. Prepisal sem ga natančno od besede do besede. Evo ga tedaj!¹⁾

Mihu Kastelcu.

Ble zapušēne so Parnasa trate,
Mah, hulka in osāt ob krajih, v sredi,
Na njih se zgubili Kamén so slēdi,
Molčali so glasovi lire zlate.

Vabile Kranjce sence so košate,
Steziice zložne, cvet dušēč po médi
Sad brez potú; zaplečvat so po rédi
Hodili med Muz nemških zbrane svate.

Ti si nas zbudil, zbral ob hudim časi,
Roké zarašene trebiti jēle
Prestóre na domačim so Parnasi.

Že vid'jo mesta se na njim vesēle,
Že slišijo se pesem sladki glasi
Pognal je cvet, méd nosijo čebēle! —

Dr. Prešern m. p.
Josip Jaklič.

L I S T E K.

Družba sv. Mohorja je razposlala letos te-le knjige: 1. »Življenje preblazene Device Marije in njenega prečistega ženina svetega Jožefa« X. snopič, v katerem pokojni župnik *Janez Volk* završuje životopisne črtice o 33 nadaljnih častilcih Matere božje in svetega Jožefa; vseskozi lepemu delu je dodan obširen životopis pokojnega pisatelja iz peresa *P. Florentina Hrovata*. — 2. Molitvenik »Gospod, teči mi pomagat!«, katerega je spisal bolnikom *Jak. Peregrin Paulič*, knez in škof krški ter za Slovence priredil in z navadnimi molitvami pomnožil duhovnik krške škofije. Knjiga bode izvestno dobro prijala pobožnim bolnikom; želeli bi samó nekoliko čistejšega jezika. — 3. »Občena zgodovina za slovensko ljudstvo«, XV. snopič, spisal *Jos. Starč*, kr. profesor višje realke v Zagrebu. Ta knjiga opisuje zgodovinske dogodke od leta 1848. do današnjih dnij in je torej poslednji zvezek tega prelepega

¹⁾ Zaradi popolnosti omenjamo, da je zanimljivi ta sonet pisan v bohoričici, tda ne s Prešérnovo roko. Ime Prešérnovo je podpisano z nemškimi črkami. Po vsebini sonet nekoliko spominja na 6. sonet v pesnikovem sonetnem vencu, ki se začinja: »Celčas so blághih sápic pogrešále«. *Ured.*

dela, kateremu je bilo treba dolgih osemnajst let, predno se je završilo. Gospodu pisatelju se je bilo v tej dobi boriti z mnogimi zaprekami; težko je bilo zlasti pisati zgodovino za preprosto ljudstvo in tudi za izobraženejše čitatelje. Po naših mislih je g. pisatelj ugodil tej zahtevi in nam spisal zgodovino, s katero se lahko ponašamo po vsi pravici. — 4. »Fizika ali nauk o prirodi, s posebnim ozirom na potrebe kmetijskega stanu.« Spisal *Henrik Schreiner*, c. kr. ravnatelj. II. knjiga. O kemiji, s slikami. Iz vsebine te knjige se lahko prepriča vsakdo, koliko prekristnih naukov je zbral v nji g. pisatelj ne samó preprostemu kmetovalcu, nego sploh vsakomu, kdor se bavi s kemijskimi stvarmi. Posamična poglavja se vrsté takó-le: Voda; zrak; svetilni plin; kisline, osnove in soli; kovine; smodnik in druga razstreliva; naš dom; obleka in perilo; stekleni in glineni izdelki; na njivi, na travniku, na vrtu in v vinogradu. Beseda je domača, kolikor pripušča izvestno težavni predmet, mimo tega jo pojasnjuje 56 slik, vtisnjenih v berilo. Gospod pisatelj obeta na konci knjige, da spiše kdaj pozneje še posebno knjigo o človeški hranitbi in o hrani. — 5. »Slovenske večernice za pouk in kratek čas.« 45 zvezek. »Slovenske večernice« so vsekakor knjiga, po kateri seza naše ljudstvo sósebnó rado. Tudi letos imajo dôkaj lepega pripovednega in poučnega berila. Najprej čitamo zanimljivo povest *J. Podgrajskega* »Zadnji tihotapec«, ki popisuje nekdanje tihotapstvo v Suhi Krajini; nato priobčuje *A. Koder* povestico »Mir ljudem na zemlji« in *Ivo Trošt* poučno povest »Bog ne plačuje vsake sobote«. V spisu »Kakšno bodi naše stanovanje«, podaja čislani naš pisatelj zdravoslovnih razprav, *dr. Jožef Rakež*, glavna pravila, kakó si ohraniti zdrav dom; takšnega spisa smo že dolgo želeli v družbinih knjigah. Pravljičice, katere je spisal mladini slovenski *J. Fr. Radinski*, čitajo se dobro, vendar so različne vrednosti; zdi se nam, da je bil pisatelju po nekod vzor Andersen. Koreniti spis prof. *Ivana Steklasa* o Herbartu Turjaškem nam riše delovanje tega glasovitega junaka kranjskega; nato popisuje *Josip Karba* nekatere národne šege, ki se redno ponavljajo v Babincih pri Ljutomeru. *Dr. Jožef Vošnjak* priobčuje pod naslovom »Oreh« dramatiški prizor iz življenja na kmetih; v njem svari kmeta tožeb in pravdanja. Prav dobro se čita *Fr. Štuparjev* članek »Krt«; izborna je razprava »Razširjanje krščanstva med Slovenci«, katero je spisal *dr. Fr. Kos*. Potem čitamo še šaljivo črtico *Klančnikovo* »Kako se je stric Gropa metal z medvedom«, nekaj zgodovinskih povestic (priobčil *J. St.*) ter kratkočasnice in smešnice, katere je nabral *A. Benedik*. Za pesniški del so poskrbeli *A. Hribar*, *J. Barle* (národne pesmi iz Podzemlja) in *M. Opcka*. Legenda »Trepetlika« je posebno lepa. — 6. Koledar za prestopno leto 1892, ima navadne koledarske stvari, imenik udov družbe sv. Mohorja, sejme, potem pa dosti spisov pripovedne in poučne vsebine. Uvodno povest »Čista vest je več vredna nego največje bogastvo« je spisal prof. *Ivan Steklasa*; lepa je in velike npravne vrednosti. Nato beremo zanimljivo životopisno črtico »Vitez Franc Miklošič, slaven učenjak slovenski«; spisal jo je *dr. Jožef Pajek*; dodana ji je tudi krasno izvedena slika slavnega pokojnika. V »Kitajski cesaričini« podaja *Lipe z Glinskega Broda* v prav srečno izbrani obliki nauke za življenje; sósebnó pa nam prija *Navratilov* spis »Kako sem prvič potoval na Dunaj, in Dunajsko mesto«, v katerem so zabeležene mimo potopisnih črtic raznotere mične dogodbe iz nedavne dôbe; preprosto, vendar korenito popisovanje dunajskega mesta pojasnjuje 15 lepih slik. Ostali spisi se vrsté tako-le: »Udanost«, povest, španski spisal *P. Ludovik Koloma*, priobčil *N. Špan*; »Ne prisegaj po krivem«, resnična dogodba, zapisala † *S. Bonaventura Suhač*; »Jožef Virk, pesnik slovenski« (s podobo), spisal *Alojzij Vakaj*; »Razgled po katoliških misijonih« (z 2 podobama), spisal kanonik *dr. Ivan Kržanič*; »Katoliški shod in posvečevanje cerkve presvetege imena Jezusovega v Gradcu« (s podobo); »Župnik Kneipp, slavni zdravnik in njegovo zdravilstvo«, spisal *F. H.*;

„Kako je treba gnojiti sadnemu drevju“, spisal prof. *M. Cilenšek*; „Slovenske posojilnice leta 1890.“, spisal ravnatelj *Ivan Lapajne*; „Vojaški zakon“, sestavil *Janko B. K. Podrazniški*, in „Razgled po svetu“, sestavil urednik *F. Haderlap*. Koledar prinaša tudi dve pesmi *J. Lebana* in legendo *A. Hribarja*. Napósled razglaša „Družbin oglasnik“ raznotere zanimivosti, tičoč se družbe same. Upravičeno se raduje odbor silnemu številu 51 827 udov: „Ko se je pred leti družba sv. Mohorja povzdiguila do kakih 20.000 članov in že s tem narastajem presenetila vse tedanje prijatelje svoje, rekel je o neki priliki pokojni rodoljub *dr. Razlag*, da jih bode še kdáj štela 50.000. Tak napredek se nam je zdel res sijajen vzor, a skoro da skrajna meja tega, česar moremo pričakovati in k čemur naj težimo; in ta vzor — izpolnil se nam je letos. In ne samó to; — celó presegli smo do malega za dve tisoč vzorno jubilejno število.“

Za prihodnje leto pripravlja odbor nastopne knjige: 1. „Šmarnice naše ljube Gospé presvetega Srca“, spisal *Janez Volčič*; 2. „Jeruzalemski romar ali potovanje v sveto deželo“, spisal *dr. Fr. Lampe*; 3. „Naše škodljive rastline v besedi in podobi“, popisal prof. *M. Cilenšek*; 4. „Domači zdravnik“, spisan po naukih župnika *S. Kneippa*; 5. „Slovenske večernice za pouk in kratek čas“, 46. zvezek, in „Koledar za navadno leto 1893.“ Koledar prinese zopet imenik vseh udov Mohorjeve družbe; zakaj poverjeniki so izrekli skoro brez izjeme, naj ostane; ravno v imeniku spoznavajo izvrsten pomoček, da družba takó vztrajno napreduje. Torej je te pravde konec. — Da si odbor lože pridobiva rabnih leposlovnih in zabavnih spisov in po njih izvršuje družbin namen, razpisuje tudi za leto 1892. pisateljem v vzpodbujó in podporo nastopna družbina darila: a) dvestoindeset goldinarjev za šest krajših izvornih povestic, vsaki po 35 glđ., ki obseza vsaj pol tiskane póle; b) stoinštirideset goldinarjev za štiri poučne spise razne vsebine, vsakemu po 35 glđ. v obsegu pol tiskane póle. Rokopisi naj se družbinemu tajniku pošiljajo do dné 1. vélikega travna 1892. leta brez podpisanega imena; pisatelj naj svoje ime razločno zapiše na poseben (zapečaten) listič, v katerem naj zajedno naznani, ali želi rokopis, ako ne bode obdarovan ali vzprejet, nazaj ali ne. Prisojena darila se izplačajo na god sv. Mohorja dné 12. malega srpana 1892. leta.

»Od pluga do krone«. Takó se inenuje najnovejši roman slovenski, v katerem *g. Jakop Bedének* popisuje življenje vélikega našega matematika *Jurija Vege*. Knjiga obseza 17 pól v osmerki in stane mehko vezana glđ. 1:50, elegantno vezana glđ. 2., po pošti 10 kr. več. Dobiva se v knjigarni Bambergovi v Ljubljani in po vseh drugih knjigarnah — Obširneje prihodnjič.

I. Letopis slovenskih posojilnic 1890. Zveza slovenskih posojilnic podaja v tem prvem letopisu točno poročilo o delovanji in stanji slovenskih posojilnic in »Zveze« same v lanskem letu. Dočim je prej »Zadruga« ustrezala posojilnicam in služila denarnemu in gospodarskemu napredku po Slovenskem, prevzel je sedaj to nalogo »Letopis«, katerega je sestavil *g. ravnatelj Ivan Lapajne* na Krškem. Izza dvajset let se je pojavil pri slovenskih posojilnicah velikanski napredek. Takrat še ni bilo razven »Obrtnega pomožnega društva« v Ljubljani nobene posojilnice, letos pa jih je ustanovljenih že 47, ki so po deželah razdeljene takó-le: na Koroškem jih je 12, na Kranjskem 13, na Primorskem 4, na Štajerskem 18. Vse skupaj so imele lani 8,828,099 glđ. denarnega prometa (za 893,077 glđ. več nego leta 1889). Najkrepkejša je celjska posojilnica, ki je letos praznovala prvo desetletnico svojo. — »Letopis« obseza v tabelah vse, kar se dostaje poslovanja naših posojilnic; vsako tabelo pojasnjujejo posebne opomnje. Sestavljen je pregledno in vestno, čistejši jezik pa bi mu semtertja ne bil na kvar.